

dr Aneta Kaźmierska-Patrzyzna
Zakład Prawa Ochrony Środowiska
Katedra Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Łódzki

Załącznik nr 2

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. Imię i nazwisko: Aneta Kaźmierska-Patrzyzna

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

W dniu 12 grudnia 2003 r. został mi nadany stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *System zarządzania wodami, a osiąganie celów ochrony środowiska w świetle dostosowywania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej*. Promotorem w przewodzie doktorskim był dr hab. Marek Górski, prof. UŁ, natomiast recenzentami: dr hab. Janusz Sługocki, prof. US oraz dr hab. Ewa Olejniczak – Szałowska.

W dniu 25 czerwca 1998 r. uzyskałam tytuł magistra, po odbyciu 5-letnich studiów magisterskich (w latach 1993-1998) na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego na kierunku administracja, tryb stacjonarny, które ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym (dyplom nr 12671 ukończenia studiów magisterskich na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 29 czerwca 1998 r.).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w Uniwersytecie Łódzkim

Od 1 października 2003 r. jestem zatrudniona w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, obecnie na stanowisku starszego wykładowcy (połowa etatu), natomiast w okresie: 1.10.2003 r. – 31.03.2004 r. na stanowisku asystenta (pełny etat), a w okresie 01.04.2004 r. - 28.02.2017 r. na stanowisku adiunkta (pełny etat).

4. Wskazanie osiągnięcia naukowego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.)

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym, które w mojej ocenie spełnia kryteria określone w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, jest monografia mojego autorstwa pt. *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody*.

b) autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzent wydawniczy

Aneta Kaźmierska-Patrzyzna, *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2019, ss. 292 (ISBN 978-83-8175-017-2).

Recenzentem wydawniczym jest dr hab. Anna Barczak, prof. US, Katedra Prawa Ochrony Środowiska na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Monografia pt. *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody* stanowi kompleksowe opracowanie problematyki dotyczącej prawnej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych. Zaproponowane w opracowaniu ujęcie problemu badawczego nie było do tej pory przedmiotem osobnych rozpraw analitycznych, zostało przedstawione w oparciu o kompleksową i wszechstronną analizę i ocenę międzynarodowego, unijnego oraz wewnętrznego polskiego materiału normatywnego, a także powstałych na tym tle poglądów nauki prawa i orzecznictwa. Zasadniczym celem naukowym pracy było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jak w Polsce powinna zostać uregulowana ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody opartej na motywach idealnych, uwzględniającej współczesne, kompleksowe podejście do działań związanych z ochroną tego szczególnego elementu środowiska i przyrody, tak aby w przyszłości zapobiegać jego utracie.

Podstawowe i zarazem najważniejsze wymagania związane z konstruowaniem prawidłowego systemu przepisów dotyczących ochrony różnorodności biologicznej wynikają przede wszystkim z rozbudowanych regulacji prawa międzynarodowego, z których najważniejsze znaczenie mają postanowienia konwencji o różnorodności biologicznej, sporządzonej w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. oraz przepisów zawartych w aktach prawa unijnego, w szczególności dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa siedliskowa) i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa ptasia). W polskim systemie prawnym różnorodność biologiczna i jej ochrona jest częścią i obecnie głównym kierunkiem idealnej ochrony przyrody i obejmuje zagadnienia, które są przedmiotem ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (u.o.p.). Przeprowadzone badania polegające na wnikliwej analizie wskazanego materiału normatywnego i danych wskazujących na utrzymujący się spadek różnorodności biologicznej pozwoliły na sformułowanie wstępnej hipotezy badawczej, że obowiązująca w Polsce regulacja prawna w zakresie ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych nie odpowiada w pełni wymaganiom prawa międzynarodowego i unijnego i w związku z tym wymaga wprowadzenia określonych zmian.

Z uwagi na przyjętą hipotezę badawczą i określone ramy badanej problematyki obejmującej kompleks zagadnień składających się na ochronę różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody w Polsce, przedstawiona praca składa się z sześciu rozdziałów merytorycznych. W rozdziale pierwszym, mającym charakter wprowadzający, poddano analizie doktrynalne i normatywne pojęcie różnorodności biologicznej, zakres jej ochrony oraz przedstawiono koncepcję ochrony różnorodności biologicznej jako współczesne rozumienie idealnej ochrony przyrody. W rozdziale drugim dokonano przeglądu ewolucji regulacji prawnej w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w systemie prawa międzynarodowego, unijnego i polskiego, z którego wynika, że jest ona nierozzerwalnie związana z ochroną przyrody i w regulacjach prawnych jej dotyczących, należy również poszukiwać podstaw prawnych ochrony różnorodności biologicznej. Z kolei w rozdziale trzecim wskazano cele i zasady ochrony różnorodności biologicznej. Najistotniejsze znaczenie dla tematyki monografii mają zagadnienia poruszone w trzech kolejnych częściach pracy. W rozdziale czwartym wnikliwej charakterystyce poddano podstawowe instytucje służące ochronie różnorodności biologicznej, jakimi w polskiej regulacji są prawne formy ochrony przyrody. W rozdziale piątym dokonano szczegółowej analizy indywidualnych prawnych instrumentów ochrony przyrody wykorzystywanych w ochronie różnorodności

biologicznej opartej na motywach idealnych, które biorąc pod uwagę ich treść, zostały podzielone na cztery zasadnicze grupy: 1) instrumenty organizatorskie typu planistycznego, w postaci podstawowych i szczególnych dokumentów programowych i planistycznych, planów ochrony i planów zadań ochronnych, 2) instrumenty zobowiązująco – reglamentacyjne, do których zaliczono zakazy i ograniczenia wyznaczające reżim prawny form ochrony przyrody, a także zezwolenia i zgłoszenia w zakresie usuwania drzew i krzewów oraz rejestry zasobów różnorodności biologicznej, 3) instrumenty finansowo prawne, wśród których najistotniejszą rolę odgrywają opłaty z tytułu usunięcia drzew lub krzewów oraz 4) instrumenty kontrolno-nadzorcze, do których w szczególności należy zaliczyć administracyjne kary pieniężne za bezprawne usunięcie drzew i krzewów. Wśród nich na odrębną uwagę zasługują instrumenty typu horyzontalnego, wspólne dla całego prawa ochrony środowiska w postaci ocen oddziaływania na środowisko oraz kompensacja przyrodnicza. Ostatni, szósty rozdział ukazuje rolę organów administracji i społeczeństwa w ochronie różnorodności biologicznej. Dokonano w nim analizy zadań organów administracji w podziale na zadania o charakterze organizatorskim i bezpośrednio – wykonawczym, zobowiązująco – reglamentacyjnym oraz kontrolno – nadzorczym. Wskazano również na istotne znaczenie roli społeczeństwa i ustawowo zapewnione formy jego udziału w prawnej ochronie różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych.

Wybór powyższych zagadnień nie był przypadkowy, gdyż szczegółowa ich analiza pozwoliła odpowiedzieć na następujące pytania badawcze: czy w polskiej regulacji prawnej dotyczącej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych we właściwy sposób zostały postawione cele ochronne, czy zostały do nich dopasowane prawne narzędzia ich realizacji oraz czy zostały one skonstruowane i przydzielone we właściwy sposób odpowiednim strukturom organizacyjnym umożliwiając im wykonywanie ustawowo nałożonych zadań i osiąganie założonych celów w analizowanym obszarze.

Przeprowadzone badania jednoznacznie wskazują, że konstrukcja prawnej ochrony różnorodności biologicznej w Polsce oparta jest na realizacji celów ochrony przyrody określonych w ustawie o ochronie przyrody z 2004 r. oraz na zasadach prawa ochrony przyrody a także podstawowych zasadach prawa ochrony środowiska, wśród których wiodącą rolę należy przyznać zasadzie zrównoważonego rozwoju, kompleksowości ochrony oraz zasadzie prewencji i przezorności. Co do istotnej roli i znaczenia wskazanych zasad oraz ich prawidłowego wyboru w kształtowaniu właściwej ochrony różnorodności biologicznej w polskiej regulacji prawnej nie należy mieć zastrzeżeń. Natomiast duże wątpliwości w tym zakresie budzi zastosowana w ustawie kolejność i konstrukcja celów ochronnych, którymi

według art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody są: 1) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów; 2) zachowanie różnorodności biologicznej; 3) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego; 4) zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony; 5) ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień; 6) utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody; 7) kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody. Wskazane wyliczenie obejmuje szereg celów i z punktu widzenia ochrony przyrody wszystkie wydają się równie ważne. Jednak biorąc pod uwagę konieczność ochrony różnorodności biologicznej oraz postanowienia zawarte w aktach prawa międzynarodowego i unijnego, szczególnie ważny jest cel określony w punkcie 2 - zachowanie różnorodności biologicznej. Sformułowanie to zostało również użyte w wiodącej dla systemu prawa ochrony środowiska ustawie z 2001 r. - Prawo ochrony środowiska jako jedno z trzech podstawowych działań, na którym powinna polegać ochrona zwierząt oraz roślin (zgodnie z art. 127 ust. 1 pkt 1 ustawy - Prawo ochrony środowiska ochrona zwierząt oraz roślin polega m. in. na zachowaniu cennych ekosystemów, zachowaniu różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej). Spośród wskazanych celów ochronnych dla właściwej konstrukcji prawnej ochrony różnorodności biologicznej bardzo ważne znaczenie mają również cele określone w punktach 1, 4 oraz 6 dotyczące: utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony oraz utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody.

W ramach celów zawartych w punktach 4 i 6 art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody ustawodawca odwołuje się do pojęcia siedlisko, które to pojęcie zostało zdefiniowane w art. 5 pkt 17 u.o.p. jako siedlisko przyrodnicze, czyli obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, bądź siedlisko roślin, siedlisko zwierząt lub siedlisko grzybów, zdefiniowane jako obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów w ciągu całego życia lub dowolnym stadium ich rozwoju (art. 5 pkt 18 u.o.p.). Dzięki tym definicjom treść obu celów ochronnych jest precyzyjniejsza, albowiem dotyczy zdefiniowanych terenów obejmowanych wskazanymi działaniami. Wprowadzenie tego pojęcia do celu określonego w punkcie 6 art. 2 ust. 2 u.o.p.

ma dodatkowe znaczenie, ponieważ podkreśla konieczność kompleksowego podejścia do ochrony zwierząt i roślin – z równoległą ochroną gatunku rośliny i zwierzęcia realizowaną na obszarze całego kraju oraz ochroną miejsc ich naturalnego bytowania. Takie podejście jest w pełni zgodne z wymaganiami zarówno prawa międzynarodowego, wynikającymi przede wszystkim z konwencji o różnorodności biologicznej, jak i prawa unijnego, a zwłaszcza dyrektywy siedliskowej. Głównym elementem treści celów określonych w punktach 4 i 6 art. 2 ust. 2 u.o.p., w zasadniczy sposób oddziałującym na sposób rozumienia i stosowania całej ustawy o ochronie przyrody, jest wprowadzenie do wskazanego przepisu pewnego generalnego kryterium, będącego równocześnie wytyczną dla podejmowanych działań jak i podstawą oceny ich prawidłowości, z punktu widzenia osiągniętych efektów. Tym kryterium jest właściwy stan ochrony gatunku lub siedliska przyrodniczego, zdefiniowany odpowiednio w art. 5 pkt 24 i 25 u.o.p. Wprowadzone do polskiego ustawodawstwa rozwiązanie ma podstawowe znaczenie także z punktu widzenia dostosowania i uzgodnienia z wymaganiami prawa unijnego. Jest ono bowiem równoznaczne z wymaganiami ustalonym w art. 2 ust. 2 dyrektywy siedliskowej, w świetle którego środki podejmowane zgodnie z dyrektywą mają na celu zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty. Także wskazane w ustawie o ochronie przyrody definicje właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub ochrony gatunku są zbieżne z odpowiednimi definicjami zawartymi w art. 1 pkt e) oraz pkt i) dyrektywy siedliskowej. Wskazane definicje właściwego stanu ochrony gatunku lub siedliska przyrodniczego ściśle się ze sobą wiążą. Obie skonstruowane zostały w podobny sposób – ich pierwsze dwa elementy mają charakter materialny, odwołują się do wskazanych cech obszaru lub gatunku, możliwych do zbadania i określenia przez nauki przyrodnicze, natomiast trzecia część wiąże obie definicje ze sobą. Ma ona dla tej konstrukcji szczególną wartość – podkreśla bowiem, że nie można chronić gatunku w oderwaniu od jego siedliska i odwrotnie, danego obszaru bez uwzględniania gatunków go zamieszkujących.

Definicje właściwego stanu ochrony gatunku lub siedliska przyrodniczego, w powiązaniu z art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, powinny stanowić podstawowe kryterium oceny zakresu i kierunku podejmowanych działań ochronnych a także ich efektów. Ocena ta powinna obejmować na równi działania prawne (wykorzystanie przez określone organy przekazanych kompetencji, prawidłowość doboru środków działania, treść podejmowanych aktów) oraz działania faktyczne. W związku z tym, że wyliczenie celów ochrony przyrody dokonane w art. 2 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody stanowi podstawę w kształtowaniu prawnej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych,

wymaga ono pewnej modyfikacji, hierarchicznego uporządkowania, chociażby polegającego na zamianie w ich kolejności, zgodnie z wyżej zaproponowaną, tak aby bardziej uwidocznić najistotniejszy cel i najpoważniejsze wyzwanie współczesnej ochrony przyrody jaką jest ochrona różnorodności biologicznej oraz zrównoważone użytkowanie jej elementów.

Najpoważniejszym jednak niedostosowaniem do wymagań wynikających z prawa międzynarodowego i unijnego obowiązującej w polskim porządku prawnym konstrukcji ochrony różnorodności biologicznej jest brak całościowego podejścia do ochrony zwierząt i roślin – z równoległą ochroną gatunku rośliny i zwierzęcia realizowaną na obszarze całego kraju oraz ochroną miejsc ich naturalnego bytowania. Zarówno przepisy konwencji o różnorodności biologicznej jak i dyrektywy siedliskowej wprowadzają wymóg kompleksowej ochrony różnorodności biologicznej jako żywej części przyrody, wraz z terenami na której występuje. W szczególności polega on na podjęciu działań ochronnych w stosunku do dziko występujących, cennych, zagrożonych wyginięciem, rzadkich siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, roślin, grzybów wraz z ich ostojami i miejscami przebywania. W związku z tym powinien być on przede wszystkim realizowany w ramach ochrony powszechnej, której istotą jest objęcie ochroną całej przyrody występującej na terytorium kraju, łącznie z terenami zagospodarowanymi, w tym także terenów zdegradowanych. Jednakże z analizy postanowień ustawy o ochronie przyrody wynika, że do wymaganych przez konwencję o ochronie różnorodności biologicznej form ochrony powszechnej można zaliczyć jedynie powszechną ochronę roślin, zwierząt i grzybów a także ich siedlisk, które mogą być niszczone lub zabijane tylko w sytuacjach taksatywnie wymienionych w art. 125 u.o.p., powszechną ochronę drzew i krzewów poza lasami realizowaną w ramach postanowień dotyczących ochrony terenów zieleni i zadrzewień oraz powszechną ochronę krajobrazu, w stosunku do której szczegółowe regulacje zawiera ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Natomiast obowiązująca w Polsce prawna ochrona różnorodności biologicznej oparta na motywach idealnych, mająca swoje podstawy w ustawie o ochronie przyrody z 2004 r., będącej kontynuatką poprzednich ustaw o tym samym tytule, wbrew wskazanym wymaganiom wynikającym z konwencji o różnorodności biologicznej i dyrektywy siedliskowej, niezmiennie opiera się na instytucjach ochrony szczególnej. Istotą tego typu ochrony jest poddanie ochronie uznanych za wyjątkowo cenne elementy przyrody żywej lub nieożywionej, w tym przypadku elementów różnorodności biologicznej wraz z terytorium, na którym występują - mogą to być np. części krajobrazu, poszczególne drzewostany. W ramach ochrony szczególnej wyróżnia się powszechnie znane, tradycyjne prawne formy ochrony przyrody, wskazane przez ustawodawcę w katalogu zamkniętym w

art. 6 ust. 1 u.o.p., które można podzielić na formy ochrony obszarowej (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000), obiektowej (pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz formy ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów. Ustawa o ochronie przyrody nie używa w stosunku do nich podziału proponowanego przez konwencję o różnorodności biologicznej wyróżniającego środki ochrony *in situ* i *ex situ*, mimo że odpowiednie definicje do słowniczka ustawy zostały wprowadzone, poprzez zdefiniowanie ochrony *in situ* (ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów, a także elementów przyrody nieożywionej, w miejscach ich naturalnego występowania) i ochrony *ex situ* (ochrona gatunków roślin, zwierząt i grzybów poza miejscem ich naturalnego występowania oraz ochrona skał, skamieniałości i minerałów w miejscach ich przechowywania). Analiza obu definicji i wyliczenia dokonanego w art. 6 ust. 1 u.o.p. pozwala na stwierdzenie, że formy ochrony przyrody w tym przepisie wskazane mają charakter form ochrony *in situ* i pomimo literalnej wykładni wskazanego przepisu, nie są wszystkimi formami ochrony szczególnej, za pomocą których powinny być realizowane cele ochrony przyrody, a zwłaszcza cel polegający na ochronie różnorodności biologicznej. Dalsza analiza przepisów ustawy o ochronie przyrody pozwala bowiem na wskazanie także form ochrony *ex situ*, w szczególności zaliczając do nich ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne oraz ośrodki rehabilitacji zwierząt.

Jednakże w obowiązującej polskiej regulacji prawnej dotyczącej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych mają zastosowanie przede wszystkim formy ochrony przyrody o charakterze szczególnym, co jest najbardziej wyraźnym przykładem niespełnienia podstawowego wymagania w analizowanym zakresie wynikającego zarówno z prawa międzynarodowego jak i unijnego. Wydaje się, że w polskiej regulacji najprostszym rozwiązaniem dla stworzenia prawidłowej konstrukcji prawnej ochrony różnorodności biologicznej, tak aby w pełni odpowiadała wymaganiom konwencji o różnorodności biologicznej i dyrektywy siedliskowej, byłoby wyodrębnienie w ustawie o ochronie przyrody w pierwszej kolejności osobnego rozdziału poświęconego ochronie powszechnej, a w drugiej – ochronie szczególnej m. in. w postaci powszechnie znanych, tradycyjnych prawnych form ochrony przyrody (park narodowy, rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, pomnik przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe). W zaproponowanej zmianie konstrukcji ustawy o ochronie przyrody zastanowienia wymagałaby również koncepcja obszarów Natura 2000, z wyraźnym rozróżnieniem obszarów specjalnej

ochrony ptaków i specjalnych obszarów ochrony siedlisk i jej odpowiednie umiejscowienie w systematyce ustawy. Jest to bowiem najważniejsza dla prawnej ochrony różnorodności biologicznej europejska forma ochronna, tworzona w celu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków ważnych dla zachowania różnorodności biologicznej na terenie całej Unii Europejskiej, co w obowiązującej polskiej regulacji prawnej nie jest dostatecznie wyraźnie wyartykułowane. W kontekście tego zagadnienia można byłoby również zastanowić się nad zmianą samej koncepcji podstawowej dla ochrony różnorodności biologicznej ustawy o ochronie przyrody, polegającej na wyraźnym zaznaczeniu, ale nie tylko w jej tytule, że jest to również ustawa dotycząca ochrony krajobrazu. Wprawdzie poddawana analizie ustawa o ochronie przyrody uznaje krajobraz za element chroniony, przewidując odpowiednie instrumenty ochrony krajobrazu na obszarach specjalnych, ale poza nimi krajobraz nie jest chroniony na jej podstawie, tylko na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Aby uniknąć zbytniego rozproszenia przepisów związanych z prawnym systemem ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych, również ochrona krajobrazu powinna stać się znaczącą częścią fundamentalnej ustawy - o ochronie przyrody i krajobrazu, co dodatkowo podkreśliłoby utrzymanie jej postanowień w nurcie ochrony powszechnej.

Szczególnie istotne znaczenie dla skuteczności obowiązującej w polskim porządku prawnym ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych mają indywidualne prawne instrumenty ochrony przyrody, będące elementami składowymi instytucji prawnych w postaci prawnych form ochrony szczególnej i powszechnej. Ustawa o ochronie przyrody wyraźnie zakłada, że w dążeniu do osiągnięcia wskazanych w niej celów należy przede wszystkim korzystać z różnych narzędzi prawnych typu planistycznego wskazanych w art. 3. Wśród nich najistotniejsze znaczenie ma program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań, którego projekt wraz z projektem planu działań go realizujących, zgodnie z przepisami art. 111 ust. 1-3 u.o.p., przygotowuje minister właściwy do spraw środowiska a zatwierdza w drodze uchwały Rada Ministrów. Niestety ustawa o ochronie przyrody bliżej nie precyzuje treści, roli ani pozycji programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej. Jedyne praktycznie przepisem, w którym można odnaleźć pewną wskazówkę dotyczącą treści dokumentu, jest art. 56 ust. 1 pkt 2 u.o.p. Z przepisu można wywnioskować, że w programie m. in. powinny być określone działania związane z utrzymywaniem populacji określonych gatunków roślin, zwierząt czy grzybów na właściwym poziomie (umożliwiającym ich niezakłócone funkcjonowanie), bowiem to właśnie na podstawie

postanowień tego dokumentu Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może ewentualnie wydać zgodę na zbiór roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową, chwytanie, odławianie lub zabijanie zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz na inne czynności podlegające zakazom lub ograniczeniom w stosunku do danego gatunku. Natomiast pewne generalne wymagania co do treści omawianego programu, jako krajowego dokumentu planistycznego w dziedzinie ochrony różnorodności biologicznej, formułuje zarówno konwencja o różnorodności biologicznej (zobowiązanie do opracowania programu wynika z art. 6 konwencji), jak i akty prawa unijnego, a zwłaszcza dyrektywa siedliskowa. Ustawa o ochronie przyrody nie ustala ani terminu uchwalenia takiego programu ani okresu jego obowiązywania, nie konstruuje też wymagań związanych z nadzorem nad jego wykonywaniem czy ewentualnej weryfikacji, nie określa też wzajemnego stosunku programu z innymi aktami planowania strategicznego w ochronie środowiska. Obecnie realizowany jest Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020, którego nadrzędnym celem jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju.

Znacznie więcej uwagi ustawodawca poświęcił natomiast instytucji planów ochrony, przewidując ich przyjmowanie dla parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000. I to na nich opiera się prawna ochrona różnorodności biologicznej w Polsce wynikająca z ustawy o ochronie przyrody z 2004 r. Plany ochrony są obecnie najważniejszymi dokumentami precyzującymi sposób osiągania celów ustawy o ochronie przyrody i indywidualizującymi na wskazanych obszarach niezbędne działania ochronne. Elementem pomocniczym przy podejmowaniu działań związanych z tworzeniem programów, strategii i planów są dane uzyskiwane poprzez monitoring przyrodniczy różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Ustawa o ochronie przyrody w art. 112 nakłada obowiązek prowadzenia takiego monitoringu w ramach państwowego monitoringu środowiska.

W ramach prawnej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych szczególnie istotną rolę odgrywają odpowiednie instrumenty administracyjnoprawne, stanowiące ingerencję w sferę praw i wolności jednostki w postaci zakazów i ograniczeń wyznaczających reżim prawny form ochrony przyrody. Z tego punktu widzenia do form ochrony przyrody o najsurowszym reżimie prawnym należą parki narodowe i rezerваты przyrody, co wyraża się przede wszystkim w określonym w art. 15 ust. 1 u.o.p. katalogu zakazów, które obowiązują na obszarze parku narodowego i rezerwatu przyrody bezpośrednio z mocy ustawy od momentu wejścia w życie aktu ustanawiającego

park narodowy albo rezerwat. Wobec powyższego w aktach prawnych tworzących te formy zakazów obowiązujących na ich obszarach już się nie wskazuje. Podobna formuła dotyczy obszarów Natura 2000 – tu jednak lista zakazów w art. 33 ust. 1 u.o.p. jest skonstruowana nieco inaczej, jednakowoż mają one charakter obligatoryjny. Natomiast w odniesieniu do pozostałych form ochrony przyrody ustawodawca przyjął inną konstrukcję. W stosunku do nich wyliczone w ustawie o ochronie przyrody listy zakazów, które zostały wskazane w art. 17, 24, 45, 51, 52, nie obowiązują w sposób bezpośredni, jedynie w akcie ustanawiającym daną formę organ go wydający wskazuje, które z zakazów wyliczonych w odpowiednich przepisach będą obowiązywać w odniesieniu do ustanawianej formy. Jednak najbardziej znanym instrumentem prawnym o charakterze reglamentacyjnym, wykorzystywanym w ochronie różnorodności biologicznej jest zezwolenie na usuwania drzew i krzewów. Instrument ten jest powiązany z kolejnymi środkami prawnymi, w postaci opłaty z tytułu usunięcia drzew lub krzewów (instrumenty finansowoprawne) oraz administracyjnej kary pieniężnej za bezprawne usunięcie drzew i krzewów (instrumenty kontrolno-nadzorcze), których stosowanie dla skuteczności tej regulacji jest bezsporne.

Poddane w monografii analizie instrumenty prawa ochrony przyrody służące prawnej ochronie różnorodności biologicznej w ramach przepisów ustawy o ochronie przyrody znajdują zastosowanie w wykonywaniu zadań administracji publicznej w odpowiadającym im podziale na zadania o charakterze organizatorskim i bezpośrednio wykonawczym, zobowiązująco – reglamentacyjnym, finansowoprawnym oraz kontrolno – nadzorczym. Należy więc stwierdzić, że są one prawidłowo powiązane z nałożonymi w drodze ustawy zadaniami administracji publicznej i służą ich realizacji. Wśród nich na odrębną uwagę zasługują instrumenty typu horyzontalnego, wspólne dla całego prawa ochrony środowiska w postaci ocen oddziaływania na środowisko, wykorzystywane odpowiednio w realizacji zadań o charakterze organizatorskim i reglamentacyjnym oraz instrument w postaci kompensacji przyrodniczej służący wykonywaniu zadań kontrolno – nadzorczych.

W prawnej ochronie różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych istotną rolę odgrywa odpowiednio skonstruowany system organów administracji zajmujących się wskazanymi zadaniami. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody do ich wykonywania zaangażowanych zostało wiele różnych organów administracji, zarówno szczebla centralnego jak i terenowego, a także administracji rządowej oraz samorządowej. Stosunkowo najwięcej zadań w analizowanym obszarze ustawodawca słusznie przekazał organom wyspecjalizowanej administracji rządowej w postaci Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Częściowo zadania te

wykonywane są również przez inne organy, do których przepisy ustawy o ochronie przyrody zaliczają ministra właściwego do spraw środowiska, marszałka województwa, starostę, wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, dyrektora parku narodowego a także wojewodę, co w obowiązującej regulacji prawnej należy jednak uznać za pomyłkę, wynikającą z niestarannej nowelizacji przepisu art. 91 u.o.p. W obowiązującym stanie prawnym ustawa o ochronie przyrody nie przekazuje wojewodzie praktycznie żadnych zadań, jego dawne kompetencje z dniem 15 listopada 2008 r. przejął bowiem regionalny dyrektor ochrony środowiska. Wojewoda wykonuje co najwyżej funkcje kontrolne i w pewnym zakresie nadzorcze wobec wskazanych organów administracji samorządowej. Nie zmienia to faktu, że katalog organów realizujących zadania dotyczące prawnej ochrony różnorodności biologicznej w ramach przepisów ustawy o ochronie przyrody jest obszerny, co powoduje istotne rozproszenie kompetencji związanych z wykonywaniem tychże zadań, wynikających tylko z tej jednej ustawy. Na dodatek nie jest to katalog pełny, gdyż oprócz wskazanych już organów administracji publicznej uznanych przez ustawodawcę za organy ochrony przyrody, funkcję tę pełnią również wyliczone w art. 95 u.o.p. organy opiniotawczo-doradcze, w szczególności Państwowa Rada Ochrony Przyrody. W systemie podmiotów zajmujących się zadaniami z zakresu różnorodności biologicznej na szczególną uwagę zasługują również służby ochrony przyrody, do których ustawodawca zalicza dyrektora parku krajobrazowego, Służby Parku Krajobrazowego oraz Służby Parku Narodowego, w ramach których działają odrębne struktury organizacyjne w postaci Straży Parku, wykonującej zadania związane z ochroną mienia oraz zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody.

Wszystkie wskazane w ustawie o ochronie przyrody organy administracji zostały w miarę prawidłowy sposób przydzielone do wykonywania odpowiednich zadań w obszarze ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych. Organy szczebla centralnego obciążone zostały zadaniami o charakterze organizacyjnym w zakresie planowania, w szczególności tworzenia programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań. Sporządzenie projektu takiego dokumentu wraz z projektem planu działań należy bowiem do kompetencji ministra właściwego do spraw środowiska, a ich zatwierdzenie następuje uchwałą Rady Ministrów. Zadania o charakterze bezpośrednio wykonawczym, polegające na ochronie terenów zieleni i zadrzewień przede wszystkim obciążają samorząd gminny. Natomiast najobszerniejszą grupę zadań dotyczących ochrony różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody stanowią zadania o charakterze reglamentacyjnym, w szczególności należą do nich zadania w zakresie ochrony obszarowej, obiektowej i gatunkowej. Ta grupa zadań charakteryzuje się również

największym rozproszeniem kompetencji, od władzy ustawodawczej począwszy – obecnie utworzenie parku narodowego wymaga bowiem przyjęcia ustawy (do 1 stycznia 2012 r. park narodowy tworzony był w drodze rozporządzenia Rady Ministrów), poprzez organy administracji rządowej, na organach administracji samorządowej kończąc. Są one realizowane głównie poprzez stosowanie prawnych form działania o charakterze władczym w postaci aktów normatywnych i administracyjnych. Ustawa o ochronie przyrody przewiduje również realizację określonych zadań za pomocą działań o charakterze materialno-technicznym, takich jak prowadzenie różnego rodzaju rejestrów czy dokumentacji. Z kolei zadania o charakterze kontrolno-nadzorczym, głównie polegają na badaniu stanu różnorodności biologicznej i badaniu przestrzegania obowiązków ochronnych nałożonych prawem na określone podmioty. Zadania te są wykonywane przez Inspekcję Ochrony Środowiska jako wyspecjalizowany organ administracji rządowej właściwy w sprawach monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej i krajobrazowej prowadzonego w ramach państwowego monitoringu środowiska, w pewnym zakresie także przez organy administracji ogólnej, kontrolujące przestrzeganie prawa w zakresie swojej właściwości. Jednak ze względu na ważność tychże zadań dla prawidłowej i przede wszystkim skutecznej ochrony różnorodności biologicznej należy zwrócić uwagę na niedostateczne wykorzystanie kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska przez ustawodawcę w analizowanym zakresie. Ustawa o ochronie przyrody nie wskazuje tego organu w żadnym z katalogów podmiotów właściwych w wykonywaniu zadań w zakresie różnorodności biologicznej, co należy uznać za ewidentny błąd w konstrukcji obowiązującej regulacji prawnej. Inspekcja Ochrony Środowiska powinna być wyraźnie uznana za organ ochrony przyrody, ukierunkowując w ten sposób jej zadania, również na obszar dotyczący ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, które na dzień dzisiejszy stanowią margines jej działania, w głównej mierze jej kompetencje dotyczą bowiem gospodarki emisjami i odpadami.

W prawnej ochronie różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych istotne znaczenie odgrywa również społeczeństwo, które ma ustawowo zapewnione formy udziału w przyjmowaniu aktów typu plany, programy i strategie oraz podejmowaniu decyzji administracyjnych mających wpływ na różnorodność biologiczną i jej ochronę. Podstawową formą udziału społeczeństwa jest prawo składania uwag i wniosków dotyczących projektowanych rozstrzygnięć, realizowane w specjalnych postępowaniach toczących się w ramach postępowań legislacyjnych (w przypadku planów i programów) lub administracyjnych (w przypadku decyzji administracyjnych) związanych z ich przyjmowaniem, jeżeli odpowiedni przepis przewiduje takie postępowanie z udziałem

społeczeństwa przewiduje. Takim specjalnym postępowaniem jest postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko prowadzone na zasadach wskazanych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (u.u.i.ś.). Prawo składania uwag i wniosków ma charakter powszechny i przysługuje każdemu. W ramach instytucji udziału społeczeństwa szczególną uwagę należy jednak zwrócić na uprawnienia organizacji ekologicznej w podejmowaniu decyzji administracyjnych mających wpływ na ochronę różnorodności biologicznej. W ramach postępowania administracyjnego organizacji ekologicznej przysługują bowiem uprawnienia jako uczestnika na prawach strony, pod warunkiem, że powołując się na swoje cele statutowe, zgłosi chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa oraz prowadzi działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia tego postępowania. Jako szczególnie kontrowersyjne należy uznać uprawnienia organizacji ekologicznych wynikające z art. 44 ust. 2 i 3 u.u.i.ś. Z regulacji zawartej we wskazanych przepisach wynika, że przystąpienie organizacji ekologicznej do postępowania w sprawie wydania decyzji środowiskowej jest możliwe praktycznie w każdym momencie, nawet dopiero poprzez złożenie odwołania, bez udziału w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, czy też skargi do sądu administracyjnego, bez samodzielnego wykorzystania możliwości złożenia odwołania, które to rozwiązania należy uznać za zdecydowanie za daleko idące i nieracjonalne. Warto również podkreślić, iż niezbędnym elementem instytucji udziału społeczeństwa w procesach podejmowania decyzji, jest również odpowiedni dostęp do informacji o stanie środowiska. Bez łatwo dostępnej i wiarygodnej informacji nie jest bowiem możliwe aktywne uczestniczenie społeczeństwa w procedurach podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska i jego szczególnej wartości jaką jest różnorodność biologiczna.

Przedstawiona monografia mieści się w nurcie badawczym prawa ochrony środowiska i prawa ochrony przyrody i stanowi, w mojej ocenie, istotne opracowanie naukowe dla wskazanych dziedzin prawa. Uważam, że może stać się ważnym źródłem interpretacji prawniczej dotyczącej różnorodności biologicznej i jej ochrony, wyjaśniającym w sposób jasny i przystępny najistotniejsze zagadnienia prawne związane z poddanym analizie obszarem badawczym. Osiągnięte w pracy wyniki posiadają również znaczenie dla praktyki prawa ochrony środowiska, zwłaszcza ochrony przyrody. Taki walor praktyczny mają zwłaszcza wnioski końcowe zawarte w zakończeniu monografii, wskazujące na potrzebę wprowadzenia określonych zmian do ustawy o ochronie przyrody z 2004 r., aby

obowiązująca w Polsce regulacja prawna w zakresie ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych w pełni odpowiadała wymaganiom prawa międzynarodowego oraz unijnego i w związku z tym przyczyniała się do zachowania różnorodności biologicznej dla współczesnego i przyszłych pokoleń.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Do osiągnięć naukowo-badawczych po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych zaliczam 54 publikacje naukowe, w tym obcojęzyczne. Jestem autorem monografii habilitacyjnej *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody* (Warszawa 2019), współredaktorem naukowym 2 monografii (*Problemy wdrażania systemu Natura - 2000 w Polsce*, Szczecin-Łódź-Poznań 2013; *Problemy pogranicza prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2017), autorem lub współautorem rozdziałów w monografiach, opracowaniach zbiorowych, artykułów w czasopismach naukowych i popularnonaukowych, księgach pamiątkowych i pokonferencyjnych, haseł w encyklopediach, sprawozdań z konferencji naukowych, recenzji artykułów w czasopismach naukowych, w tym publikowanych w języku angielskim.

Moje zainteresowania naukowe po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych były zróżnicowane i wielowątkowe, obejmowały kilka obszarów badawczych, które mieszczą się w ogólnym zakresie nauki prawa ochrony środowiska. Do najważniejszych obszarów działalności naukowej mogę zaliczyć sześć obszarów badawczych powiązanych merytorycznie i instytucjonalnie. Dotyczą one:

- 1) problematyki gospodarowania wodami śródlądowymi i ochrony wód morskich,
- 2) problematyki gospodarowania zasobami geosfery,
- 3) problematyki gospodarowania odpadami, w szczególności odpadami wydobywczymi i komunalnymi,
- 4) problematyki prawnej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych,
- 5) problematyki pogranicza prawa ochrony środowiska i prawa administracyjnego,
- 6) problematyki instytucji prawa ochrony środowiska o charakterze ogólnym (horyzontalnym) oraz szczególnym.

Problematyką dotyczącą gospodarowania wodami śródlądowymi zajęłam się już na etapie przygotowywania rozprawy doktorskiej pt. *System zarządzania wodami, a osiągnięcie celów ochrony środowiska w świetle dostosowywania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej*. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora kontynuowałam badania naukowe

dotyczące tego zagadnienia, czego efektem jest wiele publikacji, które stanowią pogłębienie i rozwinięcie wyników osiągniętych w rozprawie doktorskiej z 2003 r. Z uwagi na szczególne znaczenie roli organów administracji publicznej odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z gospodarowaniem wodami, odrębnego opracowania wymagała analiza i ocena regulacji prawnej odnoszącej się do tej problematyki. Najważniejsze efekty tychże prac zostały zaprezentowane w artykułach i rozdziałach monografii, do których należą: *Zadania gminy w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków*, „Acta Universitatis Lodziensis Folia Iuridica” 2009, nr 69, s. 13-25; *Zadania administracji publicznej w gospodarowaniu wodami* (współautor M. A. Król), [w:] *Prawne aspekty gospodarowania zasobami środowiska. Korzystanie z zasobów środowiska*, red. B. Rakoczy, M. Szalewska, K. Karpus, Toruń 2014, s. 187-199; *Reglamentacja korzystania z wód*, [w:] *Reglamentacja korzystania ze środowiska jako funkcja administracji samorządowej*, red. P. Korzeniowski, I. Wieczorek, Łódź 2018, s. 158-168.

Prowadzone przeze mnie badania w obszarze gospodarowania wodami posłużyły również do przygotowania dwóch rozdziałów w publikacji pt. *Prawa i obowiązki przedsiębiorców w ochronie środowiska*, red. P. Korzeniowski, Warszawa 2010. Były to kolejno rozdziały: *Gospodarka wodna*, [w:] *Prawa i obowiązki przedsiębiorców w ochronie środowiska*, red. P. Korzeniowski, Warszawa 2010, s. 347-360 oraz *Zaopatrzenie w wodę i usuwanie ścieków komunalnych*, [w:] *Prawa i obowiązki przedsiębiorców w ochronie środowiska*, red. P. Korzeniowski, Warszawa 2010, s. 361-370.

Opracowałam również kilka rozdziałów dotyczących gospodarowania wodami śródlądowymi i ochrony wód morskich w publikacji pt. *Prawo ochrony środowiska*. Były to kolejno rozdziały: 1) *Gospodarowanie wodami śródlądowymi* (współautor M. Górski), [w:] *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Warszawa 2009, s. 384-418; 2) *Gospodarowanie wodami śródlądowymi* (współautor rozdziału M. Górski), [w:] *Prawo ochrony środowiska 2. wydanie*, red. M. Górski, Warszawa 2014, s. 381-418; 3) *Gospodarowanie wodami śródlądowymi*, [w:] *Prawo ochrony środowiska 3. wydanie*, red. M. Górski, Warszawa 2018, s. 487-546, 4) *Ochrona wód morskich* (współautor rozdziału M. Górski), [w:] *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Warszawa 2009, s. 419-439.

Przygotowałam także rozdział *Gospodarowanie wodami śródlądowymi* w opracowaniu pt. *Prawo administracyjne materialne. Pojęcia, instytucje, zasady*, red. Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, M. Stahl, Warszawa 2014, s. 614-624 oraz *Prawo administracyjne materialne*, red. Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl, Warszawa 2016, s. 743-757.

Zagadnienia dotyczące gospodarowania wodami były również przedmiotem opracowania kilkudziesięciu haseł w *Encyklopedii Samorządu Terytorialnego dla każdego. Część 2 - Zadania i kompetencje*, red. M. Stahl, B. Jaworska-Dębska, Warszawa 2011. Opracowane przeze mnie hasła można ująć w dwóch modułach: *Gospodarka wodna* oraz *Zaopatrzenie w wodę i usuwanie ścieków komunalnych*. Moduł *Gospodarka wodna* obejmuje hasła: *Aglomeracja wodna; Ewidencja kąpielisk; Ewidencja śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów; Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych; Nakaz przywrócenia stanu poprzedniego wody na gruncie lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom; Opłaty melioracyjne i opłaty inwestycyjne; Powszechne korzystanie z wód publicznych; Pozwolenie wodnoprawne; Prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa; Przejęcie gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa; Rozgraniczenie gruntów pokrytych wodami od pozostałych gruntów przed wykonaniem urządzenia wodnego; Strefa ochronna ujęcia wody obejmująca wyłącznie teren ochrony bezpośredniej; Strefa ochronna urządzeń pomiarowych służb państwowych; Szczególne korzystanie z wód; Ustalenie linii brzegowej dla cieków naturalnych, jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych (rozgraniczenie gruntów z wodami); Wprowadzenie powszechnego korzystania z wód powierzchniowych innych niż publiczne; Wskazanie miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów w granicach powszechnego korzystania z wód; Współfinansowanie budowy podstawowych urządzeń melioracji wodnych; Wykaz kąpielisk na terenie gminy lub na polskich obszarach morskich przyległych do danej gminy; Wyznaczenie dostępu do wód objętych powszechnym korzystaniem; Zadania nadzorcze wobec spółek wodnych (ich związków) oraz związków wałowych; Zadania związane ze strefą ochronną ujęcia wody obejmującą tereny ochrony pośredniej; Zatwierdzenie ugody dotyczącej zmian stanu wody na gruncie; Zwyczajne korzystanie z wód.*

Moduł *Zaopatrzenie w wodę i usuwanie ścieków komunalnych* obejmuje hasła: *Cofanie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków; Dopłaty dla jednej, wybranych lub wszystkich taryfowych grup odbiorców usług; Ewidencja udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków; Informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi; Kary pieniężne za stosowanie taryf bez przestrzegania obowiązku ich przedstawienia radzie gminy do zatwierdzenia lub zawyżanie cen lub stawek*

opłat zatwierdzonych przez radę gminy lub zweryfikowanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta); Kontrola działalności gospodarczej przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego na podstawie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków; Odmowa udzielenia zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków; Opłaty za wodę pobraną z publicznych studni i źródeł ulicznych, wodę użytą do zasilania publicznych fontann i na cele przeciwpożarowe, wodę użytą do zraszania publicznych ulic i publicznych terenów zielonych; Plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (wieloletni); Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne; Przyrzeczenie wydania zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków (promesa); Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków; Rozwój sieci wodociągowo-kanalizacyjnych; Taryfy za pobieraną wodę i odprowadzanie ścieków uchwalane przez radę gminy na wniosek wójta (taryfy dla nowych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych); Taryfy za pobieraną wodę i odprowadzanie ścieków zatwierdzane przez radę gminy na wniosek przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego (z wyjątkiem taryf zmienionych w związku ze zmianą stawki podatku od towarów i usług); Zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków.

Prowadzone przez mnie badania naukowe w zakresie gospodarowania wodami dały podstawę do wzięcia udziału w projekcie naukowo-wydawniczym, dofinansowanym przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, służącym opracowaniu *Wielkiej Encyklopedii Prawa*, mającej na celu podniesienie świadomości prawnej społeczeństwa oraz umożliwiającej każdemu dostęp do bogatej wiedzy prawniczej przedstawionej w poszczególnych tomach. Została ona opublikowana przez Fundację „Ubi societas, ibi ius” z inicjatywy i pod red. B. Hołysta oraz R. Hausera. Przygotowane przeze mnie hasła z zakresu gospodarowania wodami zostały opublikowane w tomie V, *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski i J. Stelmasiak, Warszawa 2014. Opracowany przeze mnie moduł *Gospodarowanie wodami* obejmuje następujące hasła: *Gospodarowanie wodami (ochrona wód)*; *Ochrona wód morskich*; *Ochrona morza w prawie międzynarodowym*; *Obowiązki kapitana statku*; *Ramowa dyrektywa wodna (ochrona wód w prawie UE)*; *Własność wód*; *Prawne formy korzystania z wód*; *System zarządzania wodami*; *Planowanie w gospodarowaniu wodami*; *Ochrona jakości wód śródlądowych*; *Cele ochrony jakościowej wód*; *Standardy jakości wód*; *Monitoring jakości wód*; *Ochrona wód przed zanieczyszczeniem*; *Standardy emisyjne w ochronie wód*; *Pomiary jakości ścieków*; *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*; *Ochrona ujęć i*

źródeł wody (strefy ochronne); Pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków; Pozwolenie wodno-prawne; Ochrona przed powodzią; Zaopatrzenie w wodę i usuwanie ścieków komunalnych; Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne; Regulamin dostarczania wody i odbioru ścieków; Taryfy opłat za wodę i ścieki; Usuwanie ścieków z nieruchomości.

Kolejnym obszarem badawczym, którym zajęłam się po uzyskaniu stopnia naukowego doktora była problematyka **gospodarowania zasobami geosfery, w ramach którego wyróżniłam dwa zagadnienia prawne dotyczące ochrony powierzchni ziemi oraz korzystania z kopalin użytecznych.** Wynikiem prowadzonych badań była analiza i ocena regulacji prawnej dotyczącej tychże zagadnień zaprezentowana w rozdziałach monografii, w szczególności pt. *Reglamentacja korzystania z kopalin jako zadanie administracji publicznej*, [w:] *Rozważania o...*, red. G. Dobrowolski, Katowice 2018, s. 199-210.

Opracowałam również kilka rozdziałów obejmujących wskazaną problematykę w publikacjach: *Prawo ochrony środowiska*, Bydgoszcz 2006 oraz *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2009, 2014, 2018: 1) *Gospodarowanie zasobami geosfery*, [w:] *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, J. S. Kierzkowska, Bydgoszcz 2006, s. 404-438; 2) *Gospodarowanie zasobami geosfery*, [w:] *Prawo ochrony środowiska*, red. M. Górski, Warszawa 2009, s. 440-474, 3) *Gospodarowanie zasobami geosfery*, [w:] *Prawo ochrony środowiska* 2. wydanie, red. M. Górski, Warszawa 2014, s. 450-487; 4) *Ochrona powierzchni ziemi* (współautor M. A. Król), [w:] *Prawo ochrony środowiska* 3. wydanie, red. M. Górski, Warszawa 2018, s. 583-606; 5) *Korzystanie z kopalin użytecznych*, [w:] *Prawo ochrony środowiska* 3. wydanie, red. M. Górski, Warszawa 2018, s. 606-623.

Zagadnienia dotyczące geologii i górnictwa były również przedmiotem opracowania kilkunastu haseł w *Encyklopedii Samorządu Terytorialnego dla każdego. Część 2 - Zadania i kompetencje*, red. M. Stahl, B. Jaworska-Dębska, Warszawa 2011. W module *Geologia i górnictwo* zostały opracowane przeze mnie następujące hasła: *Cofnięcie lub stwierdzenie wygaśnięcia koncesji; Kompetencje wójta, burmistrza lub prezydenta miasta związane z likwidacją zakładu górniczego; Koncesja na poszukiwanie, rozpoznawanie lub wydobywanie kopalin podstawowych i pospolitych (koncesja górnicza); Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego; Odmowa udzielenia koncesji; Odstąpienie od obowiązku sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego; Opiniowanie planu ruchu zakładu górniczego; Opłata eksploatacyjna; Opłaty podwyższone (sankcyjne); Projekt zagospodarowania złoża; Przeniesienie koncesji; Stwierdzenie kwalifikacji do prowadzenia prac geologicznych (wykonywania, dozoru i kierowania*

pracami geologicznymi); *Zadania starosty i marszałka województwa jako organów administracji geologicznej; Zatwierdzenie projektu prac geologicznych, których wykonywanie nie wymaga uzyskania koncesji.*

Bardzo ważny obszar badawczy mojej działalności naukowej stanowi problematyka dotycząca działalności uciążliwej i niebezpiecznej dla środowiska, do której zaliczam **gospodarowanie odpadami, w szczególności odpadami wydobywczymi i komunalnymi.** Dotychczasowe badania w tym zakresie zostały zwieńczone autorstwem lub współautorstwem kilku rozdziałów w monografiach naukowych. Należą do nich: *Prawne zasady postępowania z odpadami wydobywczymi*, [w:] *Kompleksowe zarządzanie gospodarką odpadami*, red. T. Marcinkowski, Poznań 2009, s. 87-100; *Odpowiedzialność gminy za realizację zadań w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi* (współautor A. Barczak), [w:] *Europeizacja prawa ochrony środowiska*, red. M. Rudnicki, A. Haładyj, K. Sobieraj, Lublin 2011, s. 215-235; *Gospodarowanie odpadami wydobywczymi w Polsce* (współautor A. Barczak), [w:] *Prawna regulacja geologii i górnictwa w Polsce, Czechach i na Słowacji. Wybrane zagadnienia*, red. G. Dobrowolski, G. Radecki, Katowice 2014, s. 229-239; *Municipal waste in the context of the Act on Waste of 2012* (współautor A. Barczak), [w:] *Administrative law and science in the European context. Vol 1*, Scientific editor J. Sługocki, Szczecin 2015, s. 182-204.

Prowadzone przeze mnie badania w tym obszarze posłużyły również do przygotowania rozdziału *Postępowanie z odpadami wydobywczymi* w opracowaniu pt. *Prawa i obowiązki przedsiębiorców w ochronie środowiska*, red. P. Korzeniowski, Warszawa 2010, s. 322-330.

Ponadto zagadnienie to zostało również poddane analizie i ocenie w rozdziale pt. *Prawne zasady postępowania z odpadami wydobywczymi* (współautor M. Górski), [w:] 2. wydanie, red. M. Górski, Warszawa 2014, s. 369-371 oraz *Postępowanie z odpadami wydobywczymi*, [w:] *Prawo ochrony środowiska 3. wydanie*, red. M. Górski, Warszawa 2018, s. 473-475.

Obszarem badawczym będącym przedmiotem moich obecnych dociekań naukowych jest problematyka **prawnej ochrony różnorodności biologicznej opartej na motywach idealnych**, co przede wszystkim znalazło wyraz w przedstawionej monografii habilitacyjnej pt. *Ochrona różnorodności biologicznej w systemie prawnej ochrony przyrody*, Warszawa 2019. Początkowo podejmowane przeze mnie tematy badawcze w tym zakresie dotyczyły szczególnych prawnych aspektów idealnej ochrony przyrody, zwłaszcza w zakresie funkcjonowania tradycyjnych, powszechnie znanych form ochrony przyrody, w szczególności

parków narodowych, a także ochrony terenów zieleni, zadrzewień, drzew i krzewów i ochrony krajobrazu oraz przyrodniczych dóbr chronionych. Wyniki przeprowadzonych badań zostały opublikowane w następujących rozdziałach monografii i artykułach: *Samodzielność gospodarcza parków narodowych w świetle nowelizacji ustawy o ochronie przyrody z 18 sierpnia 2011 r.* (współautor K. Kaźmierska – Stępnia), [w:] *Prawo ochrony przyrody a wolność gospodarcza*, red. M. Górski, Łódź-Poznań 2011, s. 193-214; *Sankcje administracyjne na przykładzie administracyjnych kar pieniężnych za usuwanie bez zezwolenia lub niszczenie drzew i krzewów* (współautor A. Rabiega – Przyłęcka), [w:] *Sankcje administracyjne. Blaski i cienie*, red. M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki, Warszawa 2011, s. 433-447; *Instrumenty prawne ochrony drzew i krzewów*, „Acta Universitatis Lodzensis Folia Iuridica” 2012, nr 71, s. 21-34; *Przyrodnicze dobra chronione* (współautor M. A. Król), [w:] *Dobra chronione w prawie administracyjnym*, red. Z. Duniewska, Łódź 2014, s. 181-198; *Prawne aspekty funkcjonowania parków narodowych – zagadnienia wybrane* (współautor M. A. Król), [w:] *Ocena stanu prawnego funkcjonowania polskich parków narodowych*, red. Z. Bukowski, P. Czechowski, Z. Cieślak i in., Warszawa 2015, s. 55-67; *Prawne instrumenty ochrony krajobrazu wiejskiego w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014 – 2020* (współautor M. A. Król), „Acta Universitatis Carolinae. Iuridica” 2015, nr 2, s. 189-208; *Zadania reglamentacyjne administracji samorządowej w ochronie terenów zieleni, zadrzewień, drzew i krzewów - uwagi w świetle nowelizacji ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 grudnia 2016 r. oraz z dnia 11 maja 2017 r.*, [w:] *Administracja a środowisko. Prace dedykowane prof. zw. dr. hab. Markowi Górskiemu z okazji jubileuszu 45-lecia pracy naukowej*, red. A. Barczak, P. Korzeniowski, Szczecin 2018, s. 173-187.

Jednakże z uwagi na fakt, iż współcześnie, zarówno w regulacjach prawa międzynarodowego jak i unijnego dotyczących ochrony przyrody, nastąpiło wyraźne wyartykułowanie konieczności ochrony jej szczególnej wartości jaką jest różnorodność biologiczna, zagadnienie to wymagało podjęcia oddzielnych badań w tym zakresie. Przede wszystkim miały one posłużyć odpowiedzi na pytanie na ile obowiązująca w Polsce regulacja prawna w tym obszarze odpowiada wymaganiom wynikającym z prawa międzynarodowego, a zwłaszcza konwencji o różnorodności biologicznej sporządzonej w Rio de Janeiro w 1992 r. oraz prawa unijnego. Z uwagi na przedmiot moich zainteresowań naukowych interesujący był zarówno sam temat koncepcji ochrony różnorodności biologicznej oraz realizujących ją prawnych instytucji i instrumentów, do których przede wszystkim należy Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000. Powstała ona na podstawie dwóch unijnych dyrektyw: dyrektywy

92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory oraz dyrektywy 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i stanowi sieć obszarów chronionych na terenie Unii Europejskiej. W Polsce sieć Natura 2000 została wprowadzona do systemu prawa poprzez ustawę o ochronie przyrody z 2004 r., jako kolejna obszarowa prawna forma ochrony przyrody, pod nazwą obszary Natura 2000. Problematyka regulacji prawnej oraz zagadnień związanych z wdrożeniem przyjętych w Polsce rozwiązań prawnych dotyczących obszarów Natura 2000 stały się przedmiotem moich głębszych dociekań naukowych. Ich wynikiem była współredakcja obszernej monografii naukowej pt. *Problemy wdrażania systemu Natura - 2000 w Polsce* (współredakcja M. A. Król, Szczecin-Łódź-Poznań 2013, ss. 804), ukazującej pozycję nowej formy ochrony przyrody w systemie prawno-organizacyjnym ochrony przyrody w Unii Europejskiej i w Polsce oraz społeczny odbiór działań ochronnych prowadzonych w ramach systemu Natura 2000, problemy związane z planowaniem przestrzennym, procesem inwestycyjnym, a także prowadzeniem działalności gospodarczej na tych obszarach. W monografii tej został opublikowany również rozdział mojego autorstwa pt. *Istota prawna obszarów Natura 2000 – uwagi ogólne*, [w:] *Problemy wdrażania systemu Natura - 2000 w Polsce*, red. A. Kaźmierska-Patrzyzna, M. A. Król, Szczecin-Łódź-Poznań 2013, s. 39-54.

Z uwagi na szczególne znaczenie obszarów Natura 2000 dla ochrony różnorodności biologicznej, odrębnego opracowania wymagała analiza i ocena regulacji prawnej odnoszącej się do tej najnowszej w systemie prawa polskiego obszarowej formy ochrony przyrody w rozdziale pt. *Obszary Natura 2000 jako instytucja prawnej ochrony różnorodności biologicznej* opublikowanym w opracowaniu pt. *Prawo ochrony różnorodności biologicznej*, red. M. Górski, J. Miłkowska - Rębowska, Warszawa 2013, s. 113-127.

Kontynuacją badań dotyczących obszarów Natura 2000 była pogłębiona analiza i ocena regulacji prawnej w ramach opracowania punktów dotyczących tego zagadnienia w rozdziałach pt. *Obszary Natura 2000*, [w:] *Prawo ochrony środowiska 2. wydanie*, red. M. Górski, Warszawa 2014, s. 557-562; *Obszary Natura 2000*, [w:] *Prawo ochrony środowiska 3. wydanie*, red. M. Górski, Warszawa 2018, s. 709-715.

Ponadto opracowałam także hasła: *Natura 2000* oraz *Zieleń gminna i zadrzewienia (zieleń komunalna)* w *Encyklopedii samorządu terytorialnego dla każdego. Część 1 – Ustrój*, red. M. Stahl, B. Jaworska-Dębska, Warszawa 2010.

Osiągnięte przeze mnie wyniki w przedstawionym obszarze badawczym zostały zastosowane w praktyce. Moje prace były powoływane w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów administracyjnych, w szczególności:

- 1) wyrok TK z 01.07.2014, SK 6/12 (A. Kaźmierska-Patrzyzna, A. Rabiega-Przyłęcka, *Sankcje administracyjne na przykładzie administracyjnych kar pieniężnych za usuwanie bez zezwolenia lub niszczenie drzew i krzewów*, [w:] *Sankcje administracyjne. Blaski i cienie*, red. M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki, Warszawa 2011, s. 433 i n., s. 436);
- 2) wyrok WSA w Warszawie z 09.09.2014, IV SA/Wa 1212/14; wyrok WSA we Wrocławiu, II SA/Wr 214/14; wyrok WSA w Warszawie z 09.07.2014; wyrok WSA w Warszawie IV SA/Wa 476/14 z 22.05.2014. Wskazane sądy powoływały się na pozycje literatury opublikowane w monografii pt. *Problemy wdrażania systemu Natura – 2000 w Polsce*, red. A. Kaźmierska-Patrzyzna, M. A. Król, Szczecin-Łódź-Poznań 2013.

Do bardzo ważnych osiągnięć naukowo-badawczych zaliczam współredakcję naukową obszernej monografii pt. *Problemy pogranicza prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska*, red. M. Stahl, P. Korzeniowski, A. Kaźmierska-Patrzyzna, Warszawa 2017, ss. 700. Publikacja ta stanowi kompleksowe opracowanie na temat kluczowych problemów badawczych występujących na styku prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska. Omówiono w niej zagadnienia związane z realizacją zadań administracji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska. Zwrócono uwagę na kwestie szczegółowe związane z planowaniem w ochronie środowiska, ochroną powietrza i odnawialnymi źródłami energii, gospodarowaniem odpadami, postępowaniem z substancjami chemicznymi, ochroną przyrody i krajobrazu oraz instrumentami finansowoprawnymi i odpowiedzialnością prawną w ochronie środowiska. We wskazanej monografii ukazał się również rozdział mojego autorstwa pt. *Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie – uwagi na tle nowelizacji ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 9 X 2015r.* (współautor A. Rabiega-Przyłęcka) oraz *Zakończenie*. W nurcie badań prowadzonych w obszarze pogranicza prawa ochrony środowiska i prawa administracyjnego mieszczą się również następujące publikacje: *Wpływ sądownictwa administracyjnego na funkcjonowanie administracji publicznej w Polsce* (współautor J. Cheda), „Zarządzanie innowacyjne w gospodarce i biznesie” 2012, nr 1, s. 79-93; *Dostęp do informacji o działalności organów samorządu terytorialnego* (współautor A. Rabiega-Przyłęcka), [w:] *Dobre prawo sprawne rządzenie*, red. B. Jaworska-Dębska, Łódź 2015, s. 207-228; *Administracyjne kary pieniężne w ustawie – Prawo farmaceutyczne* (współautor A. Rabiega-Przyłęcka), [w:] *O prawie administracyjnym i administracji*.

Refleksje, red. B. Jaworska-Dębska, Z. Duniewska, M. Kasiński, E. Olejniczak-Szałowska, R. Michalska-Badziak, P. Korzeniowski, Łódź 2017, s. 319-334.

Z powyższego wynika, że moje zainteresowania naukowo – badawcze skupiają się na zagadnieniach związanych z szeroko rozumianym prawem ochrony środowiska. Wiodącym i podlegającym ciągłej ewolucji jest również obszar badawczy obejmujący zagadnienia dotyczące **instytucji prawnych prawa ochrony środowiska o charakterze ogólnym (horyzontalnym) i szczególnym**. Najważniejszymi dotychczasowymi osiągnięciami prowadzonych przeze mnie badań naukowych w tym obszarze, które w przyszłości zamierzam kontynuować, są publikacje dotyczące szczegółowych zagadnień prawnych związanych z odnawialnymi źródłami energii oraz zarządzaniem środowiskowym w przedsiębiorstwie, które mają duże praktyczne znaczenie dla środowiska i jego ochrony, jednak niezbyt często są przedmiotem analiz naukowych. Wynikiem prowadzonych przeze mnie badań w tym zakresie są artykuły i rozdziały w monografiach: *Próba zbudowania modelu instytucji prawnej odnawialnych źródeł energii w projekcie ustawy o odnawialnych źródłach energii z 20 grudnia 2011 r.* (współautor P. Korzeniowski), [w:] *Model prawny regulacji odnawialnych źródeł energii*, red. P. Korzeniowski, L. Karski, Łódź 2012, s. 120-156; *Rola systemu ek zarzadzania i audytu EMAS w realizacji zrównoważonego rozwoju* (współautor K. Kaźmierska-Stępniać), „Białostockie Studia Prawnicze” 2015, z. 18, s. 139-148. Przedmiotem przyszłej pracy naukowo - badawczej zamierzam również uczynić, szczególnie mnie interesującą, problematykę dotyczącą rozwiązań horyzontalnych w prawie ochrony środowiska, do której zaliczam zagadnienia związane z dostępem do informacji o środowisku i jego ochronie, udziałem społeczeństwa w ochronie środowiska oraz systemem ocen oddziaływania na środowisko. Wyniki mojej dotychczasowej pracy badawczej w tym zakresie zostały przedstawione w następujących publikacjach: *Oceny oddziaływania na środowisko*, [w:] *Prawa i obowiązki przedsiębiorców w ochronie środowiska*, red. P. Korzeniowski, Warszawa 2010, s. 92-100; *Udział organizacji ekologicznych w postępowaniach związanych z ochroną środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony obszarów Natura 2000* (współautor A. Barczak), [w:] *Prawo i polityka ochrony środowiska w doktrynie i praktyce*, red. A. Barczak, A. Ogonowska, Szczecin 2016, s. 303-318; *Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie – uwagi na tle nowelizacji ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 9 X 2015 r.* (współautor A. Rąbiega-Przyłęcka), [w:] *Problemy pogranicza prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska*, red. M. Stahl, P. Korzeniowski, A. Kaźmierska-Patrzyńska Warszawa 2017, s. 73-88.

Pozostały dorobek naukowy tworzą sprawozdania z konferencji naukowych: 1) *Przekształcenia modelu postępowania administracyjnego, Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Łódź, 6.06.2014 r.* (współautor A. Rąbiega-Przyłęcka), „Państwo i Prawo” 2015, z. 4, s. 123-125; 2) *Nowe wyzwania administracji i prawa administracyjnego w ochronie środowiska, Ogólnopolska Konferencja Naukowa, Łódź, 25.11.2015 r.*, „Państwo i Prawo” 2017, z. 1, s. 120-121.

Do pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych zaliczam również:

- 1) udział w projektach badawczych (załącznik nr 4 pkt III),
- 2) udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych z referatami (załącznik nr 4 pkt IV).

Szczegółowy wykaz opublikowanych prac naukowych oraz pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych znajduje się w załączniku nr 4 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Podjęmowana przeze mnie istotna aktywność naukowa, w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. 2017, poz. 1789 ze zm.), to również:

- 1) udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych (załącznik nr 5 pkt I),
- 2) udział w komitetach naukowych międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych (załącznik nr 5 pkt II.9),
- 3) publikacje popularnonaukowe (załącznik nr 5 pkt VI.1),
- 4) pełnienie funkcji recenzenta w czasopismach naukowych, w tym artykułów publikowanych w języku angielskim (załącznik nr 5 pkt VII).

Informacje o osiągnięciach organizacyjnych, dydaktycznych, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi oraz działalności popularyzującej naukę zostały przedstawione w załączniku nr 5 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

Aneta Kaźmierska-Patrzyzna

Aneta Kaźmierska-Patrzyzna